

ΘΕΜΑ 13^ο
(ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, Πανηγυρικός, 1-4)

- Πολλάκις ἐθαύμασα τῶν τὰς πανηγύρεις συναγαγόντων καὶ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας καταστησάντων, ὅτι τὰς μὲν τῶν σωμάτων εὐτυχίας οὕτω μεγάλων δωρεῶν ἠξίωσαν, τοῖς δ' ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἰδίᾳ πονήσασι καὶ τὰς αὐτῶν ψυχὰς οὕτω παρασκευάσασιν ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν δύνασθαι, τούτοις δ' οὐδεμίαν τιμὴν ἀπένειμαν, ὧν
- 5 εἰκὸς ἦν αὐτοὺς μᾶλλον ποιήσασθαι πρόνοιαν· τῶν μὲν γὰρ ἀθλητῶν δις τοσαύτην ῥώμην λαβόντων οὐδὲν ἂν πλέον γένοιτο τοῖς ἄλλοις, ἐνὸς δ' ἀνδρὸς εὖ φρονήσαντος ἅπαντες ἂν ἀπολαύσειαν οἱ βουλόμενοι κοινωνεῖν τῆς ἐκείνου διανοίας. Οὐ μὴν ἐπὶ τούτοις ἀθυμήσας εἰλόμην ῥαθυμεῖν, ἀλλ' ἱκανὸν νομίσας ἄθλον ἔσεσθαι μοι τὴν δόξαν τὴν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ λόγου γενησομένην ἤκω συμβουλεύσων περὶ τε τοῦ πολέμου τοῦ
- 10 πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ τῆς ὁμονοίας πρὸς τοὺς βαρβάρους, οὐκ ἄγνωῶν ὅτι πολλοὶ τῶν προσποιησαμένων εἶναι σοφιστῶν ἐπὶ τοῦτον τὸν λόγον ὥρμησαν, ἀλλ' ἅμα μὲν ἐλπίζων τοσοῦτον διοίσειν ὥστε τοῖς ἄλλοις μηδὲν πώποτε δοκεῖν εἰρησθαι περὶ αὐτῶν, ἅμα δὲ προκρίνας τούτους καλλίστους εἶναι τῶν λόγων, οἵτινες περὶ μεγίστων τυγχάνουσιν ὄντες καὶ τοὺς τε λέγοντας μάλιστ' ἐπιδεικνύουσι καὶ τοὺς ἀκούοντας
- 15 πλεῖστ' ὠφελούσιν· ὧν εἷς οὗτός ἐστι.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1 **τῶν...συναγαγόντων:** ἡ ἐναρθρὴ μετχ. σε γενικὴ πτώση ὡς οὐσιαστικὸ συντάσσεται με τὸ ρ. 'ἐθαύμασα' τὸ ὁποῖο με γενικὴ σημαίνει 'απορώ για κάτι, ἐξ αἰτίας ενός πράγματος', καὶ ἡ γενικὴ εἶναι ἐπιρρηματικὴ τῆς αἰτίας. **τὰς πανηγύρεις:** ἀντικείμενο στὴν μετχ. Τὸ οὐσιαστικὸ εἶναι 'πανηγυρίς, -εως, ἢ' καὶ δηλώνει τὴν εορταστικὴ συγκέντρωση. **καὶ...καταστησάντων:** ὁ σύνδεσμος 'καί' συνδέει τὶς δύο μετχ. Ἡ δεύτερη εἶναι ἀναρθρὴ, ἀλλὰ ἐννοεῖται τὸ ἄρθρο τῆς πρώτης. Συντακτικὰ εἶναι ὅμοιες. **τοὺς...ἀγῶνας:** ἀντικείμενο στὴν μετχ. 'καταστησάντων'. Τὸ ἐνδιάμεσο ἐπίθετο 'τοὺς γυμνικούς' εἶναι ἐπιθετικὸς προσδ.
- 2 **ὅτι...ἠξίωσαν:** εἰδικὴ πρόταση, ἡ ὁποία ὁμως ἐπειδὴ εἶναι ἐπεξήγηση στὶς δύο γενικὲς τῆς αἰτίας (συναγαγόντων - καταστησάντων), θεωρεῖται αἰτιολογικὴ κι ὄχι πλέον καθαρὰ εἰδική. **τὰς ...εὐτυχίας:** ἀντικείμενο στὸ 'ἠξίωσαν + αἰτιατιατικὴ + γενικὴ = θεωρῶ κάτι ἀξίω για κάτι'. **τῶν σωμάτων:** συντάσσεται με τὸ 'εὐτυχίας' ὡς γεν. ὑποκειμενικὴ. **μεγάλων δωρεῶν:** τὸ ἐπίθ. εἶναι ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς, καὶ τὸ οὐσιαστικὸ εἶναι τὸ δεύτερο ἀντικ. τοῦ ρ.
- 3 **τοῖς δ'...πονήσασι:** ἐναρθρὴ μετχ. ὡς οὐσιαστικὸ. Συντάσσεται με τὸ ρ. 'ἀπένειμαν' ὡς ἀντικείμενό του. Τὸ ρ. αὐτὸ συντάσσεται ὅπως τὸ 'δίδωμι' με δοτικὴ καὶ αἰτιατικὴ. **ὑπὲρ τῶν κοινῶν:** 'για τὴν υπεράσπιση τοῦ κοινού συμφέροντος'. **ἰδίᾳ:** δοτικὴ ἐπιρρηματικὴ τοῦ τρόπου 'ὁ κάθε ένας μόνος του ἀτομικά'.

- καὶ...παρασκευάσασιν:** όπως προηγουμένως, έτσι και τώρα ο 'καί' συνδέει όμοιους συντακτικούς όρους, δηλ. δυο έναρθρες μτχ. Το άρθρο εννοείται. **τὰς αὐτῶν ψυχὰς:** η έναρθρη αιτιατική είναι αντικείμενο στην μτχ. Η γενική της αντωνυμίας είναι κτητική. Προσοχή στο πνεύμα· λόγω της δασείας εκφράζεται 'αυτοπάθεια = *τις ψυχές των ιδίων*' κι όχι βέβαια '*τις ψυχές εκείνων, των άλλων*'.
- 4 ὥστε...δύνασθαι:** η συμπερασματική πρόταση αν πρέπει να δηλώσει το συμπέρασμα συγχρόνως και ως σκοπό, τότε εκφέρεται με απαρέμφατο. Η μετάφραση στην ν.ε. απαιτεί την προσθήκη του 'να+ρήμα' '*ὥστε να μπορούν...*'. **τούς ἄλλους ὠφελεῖν:** η έναρθρη αντωνυμία είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο, και το απαρέμφατο είναι αντικείμενο στο άλλο απαρέμφατο 'δύνασθαι'. **τούτοις:** αρσ. γένους, αντικ. στο ρ., όπως και το 'τιμήν'. **ῶν:** αρσ. γένους. Συντάσσ. με το 'πρόνοιαν' ως γεν. αντικειμενική.
- 5 ῶν εἰκὸς ἦν:** αναφορική επιθετική πρόταση. **αὐτούς:** υποκ. στο απαρέμφατο. **ποιήσασθαι:** υποκείμενο στο ρ. 'ποιοῦμαι πρόνοιάν τινος *δείχνω ενδιαφέρον για κάποιον / κάτι*'. **τῶν μὲν γὰρ ἀθλητῶν...λαβόντων:** γενική απόλυτη, υποθετική μτχ. **τῶν μὲν γὰρ ἀθλητῶν:** η γενική είναι υποκείμενο της μτχ. **τοσαύτην:** επιρρηματικό κατηγορούμενο του αποτελέσματος, '*αν αποκτήσουν μια δύναμη που να είναι τόσο μεγάλη*', κι όχι '*αν αποκτήσουν μια δύναμη που είναι τόσο μεγάλη*'.
- 6 ῥώμην:** αντικείμενο στην μτχ. 'λαβόντων'. **οὐδὲν:** υποκείμενο στο ρ. **πλέον:** κατηγορηματικός προσδιορισμός '*τίποτε που να είναι σπουδαιότερο*'. **ἂν...γένοιτο:** Το ρ. είναι υπαρκτικό κι όχι συνδετικό, γι' αυτό δεν υπάρχει κατηγορούμενο. Το ρ. αυτό είναι η απόδοση στη υποθετική μτχ. 'λαβόντων', και ως δυνητική ευκτική δημιουργεί ένα λανθάνοντα υποθετικό λόγο της 'απλής σκέψης', ο οποίος στην κανονική του μορφή θα ήταν 'εἰ οἱ ἀθληταὶ λάβοιεν δις τοσαύτην ῥώμη, οὐδὲν ἂν πλέον γένοιτο τοῖς ἄλλοις'. **τοῖς ἄλλοις:** δοτική προσωπική. **ἐνὸς δ' ἀνδρὸς εἷ φρονήσαντος:** επίσης γενική απόλυτη, χρονική μτχ. Το αριθμητικό 'ἐνὸς' είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός (: *ἀκόμη και να είναι ένας ο άνδρας που σκεφτεί λογικά*).
- 7 ἂν ἀπολαύσειαν:** αυτή είναι η απόδοση στις δυο απόλυτες υποθετικές μτχ., και δημιουργείται ένας υποθετικός λόγος που δηλώνει την 'απλή σκέψη'. **οἱ βουλόμενοι:** έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό υποκείμενο στο ρ. **κοινωνεῖν:** αντικείμενο στην έναρθρη μτχ. 'οἱ βουλόμενοι'. **τῆς...διανοίας:** συντάσσεται με το απαρέμφατο 'κοινωνεῖν' ως αντικείμενο. Η ενδιάμεση γενική είναι κτητική. **Οὐ:** η άρνηση με το ρ. 'εἰλόμην'.
- 8 ἐπὶ τούτοις ἀθυμήσας:** '*επειδὴ έχασα το θάρρος μου γι' αυτά τα ζητήματα*', η μτχ. είναι άναρθρη, συνημμένη, αιτιολογική, και ο εμπρόθετος είναι της αιτίας. **ἀλλ'...νομίσας:** ο 'ἀλλά' ενώνει αντιθετικά δυο ίδιες συντακτικά μτχ. **ἀλλ' ἱκανὸν νομίσας ἄθλον ἔσεσθαι μοι τὴν δόξαν:** υπάρχει μια διαταραχή στην φυσιολογική σειρά των λέξεων. Αν τις βάλουμε σε μια συντακτική σειρά, θα έχουμε 'νομίσας τὴν δόξαν ἔσεσθαι ἄθλον ἱκανὸν μοι *επειδὴ πίστεψα ότι η φήμη θα είναι έπαθλο αρκετό για εμένα*'. 'τὴν δόξαν' υποκείμενο στο απαρέμφατο. 'ἔσεσθαι' αντικείμενο στην μτχ. 'ἄθλον' κατηγορούμενο. 'ἱκανόν' επιθετικός προσδιορισμός. 'μοι' δοτική προσωπική.
- 9 τὴν...γενησομένην:** έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό σε θέση επιθετικού προσδιορισμού στο 'δόξαν'. **συμβουλεύσων:** η μτχ. του μέλλοντα με ρ. κινήσεως είναι επιρρ. τελική.
- 10 τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους:** <πολέμου>: η παρουσία του άρθρου έστω κι αν το ουσιαστικό σε γενική πτώση λείπει, κάνει τον εμπρόθετο προσδιορισμό να λειτουργεί ως παράθεση. **ἄγνοῶν:** συνημμένη μτχ. επιρρηματική τροπική. **ὅτι...ῶρμησαν:** ειδική πρόταση αντικείμενο στην μτχ.
- 11 τῶν προσποιησαμένων:** έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό σε γενική πτώση συντασσομένη με το 'πολλοί' ως γενική διαιρετική. **εἶναι:** αντικείμενο στην μτχ. **σοφιστῶν:** κατηγορούμενο.
- 12 ἀλλ'...ἐλπίζων:** ό,τι και η 'ἄγνοῶν'. **τοσοῦτον:** αιτιατική επιρρηματική του ποσού. **διοίσειν:** αντικείμενο στην μτχ. 'ἐλπίζων'. Υποκείμενο του απαρεμφάτου 'διοίσειν' εννοείται η αιτιατική 'τόν λό-

- γουν'. **ὥστε τοῖς ἄλλοις μηδὲν πώποτε δοκεῖν εἰρῆσθαι περὶ αὐτῶν:** η τοποθέτηση των λέξεων δεν ακολουθεί την φυσιολογική σύνταξη: 'ὥστε δοκεῖν μηδὲν πώποτε εἰρῆσθαι τοῖς ἄλλοις περὶ αὐτῶν ὥστε να δοθῆι η εντύπωση ὅτι τίποτε μέχρι τώρα δεν λέχθηκε ἀπὸ ἄλλους για τα ζητήματα αυτά'.
- ὥστε...δοκεῖν:** συμπερασματική πρόταση με ἀπαρέμφατο, ὅπως και πιο πριν. **τοῖς ἄλλοις:** συντάσσεται με το ἀπαρέμφατο 'εἰρῆσθαι' ως δοτική του ποιητικού αἰτίου. **μηδὲν:** αιτιατική ἐνικού του ουδετέρου ως υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο 'εἰρῆσθαι'. **εἰρῆσθαι:** υποκείμενο στο ἀπρόσωπο 'δοκεῖν'. **περὶ αὐτῶν:** εμπρόθετος προσδιορισμός της ἀναφοράς.
- 13 ἄμα δὲ προκρίνας:** ἐπίσης συνημμένη ἐπιρρ. μτχ. τροπική. **τούτους καλλίστους εἶναι:** η ἀντωνυμία εἶναι υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο. Ο υπερθετικός βαθμός του ἐπιθέτου εἶναι κατηγορούμενο, και το ἀπαρέμφατο εἶναι ἀντικείμενο στην μτχ. 'προκρίνας'. **τῶν λόγων:** συντάσσεται με τον υπερθετικό βαθμό του ἐπιθέτου 'καλλίστους' ως γενική συγκριτική. Η ἀπόψη πως η γενική μετὰ ἀπὸ ἐπίθετα υπερθετικού βαθμοῦ εἶναι 'διαιρετική', ἰσχύει και εἶναι σωστή μόνο στην περίπτωση που το ἐπίθετο εἶναι ἐναρθρο (για το θέμα αὐτό δεσ [ΕΔΩ](#)). **οἵτινες...τυγχάνουσιν:** ἀναφορική ἐπιθετική πρόταση.
- 14 ὄντες:** συνημμένη ἀναρθρη μτχ. κατηγορηματική. **καὶ... ἐπιδεικνύουσι:** ἐπίσης ἀναφορική ἐπιθετική πρόταση. **τούς τε λέγοντας:** ἐναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, ἀντικείμενο στο ρ. 'ἐπιδεικνύουσι' **καὶ...ὠφελουῖσιν:** ἐπίσης ἀναφορική ἐπιθετική πρόταση. **τούς ἀκούοντας:** ἐναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, ἀντικείμενο στο ρ.
- 15 πλεῖστ':** ἓνα ἐπίθετο για να γίνει υποκείμενο ἢ ἀντικείμενο σε ρ. ἢ ρηματικό τύπο, πρέπει να εἶναι ἐναρθρο. Ἀν ὅμως το ἐπίθετο καλύπτει θέσει συστοίχου ἀντικειμένου, τότε μπορεῖ να πάρει μία τέτοια θέση, ἔστω κι ἂν εἶναι ἀναρθρο. Ἐδῶ το ἐπίθετο εἶναι σε θέση συστοίχου ἀντικειμένου. **ῶν εἶς οὗτός ἐστι:** ὅταν ἓνα ἀναφορικό ξεκινᾷ ἀπὸ τελεία, ἄνω τελεία ἢ ἐρωτηματικό, και ἔως το τέλος της περιόδου στην ὁποῖαν ἀνήκει δεν ὑπάρχει ἄλλη κύρια πρόταση, τότε το ἀναφορικό λογίζεται ως δεικτικό και ἔτσι μεταφράζεται, και πρόταση ἀπὸ δευτερεύουσα ἀναφορική θεωρεῖται κύρια. **ῶν:** συντάσσεται με το 'εἶς' ως γενική διαιρετική. **εἶς:** κατηγορούμενο. **οὗτός:** <ὁ λόγος>: υποκείμενο.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Πολλές φορές ἀπόρησα με εκείνους που συγκέντρωναν τις εορταστικές εκδηλώσεις και που ὀργάνωναν τους ἀθλητικούς αγῶνες, για το γεγονός ὅτι θεώρησαν την ευημερία των σωμάτων ἄξια για τόσο μεγάλες προσφορές, ἐνῶ σ' εκείνους οι ὁποῖοι προσπάθησαν ἀτομικά ο καθένας για την υπεράσπιση του κοινού συμφέροντος, και οι ὁποῖοι προετοίμασαν τις δικές τους ψυχές ἔτσι, ὥστε να μποροῦν να ὠφελούν και τους ἄλλους, σ' αὐτούς δεν ἀπέδωσαν καμία τιμή, για τους ὁποῖους ἦταν περισσότερο λογικό να δείξουν ἐνδιαφέρον. Διότι ἂν οι ἀθλητές ἀποκτήσουν μια δύναμη που να εἶναι τόσο μεγάλη στον διπλάσιο βαθμό, τίποτε που να εἶναι περισσότερο δεν μπορεῖ να συμβεῖ στους ὑπόλοιπους ἀνθρώπους, ἐνῶ ἀκόμη και ἓνας να εἶναι ἓνας ο ἀνδρας που σκεφτεῖ λογικά, ὅλοι θα ἔχουν κέρδη, οι ὁποῖοι ἐπιθυμούν να μοιραστοῦν την πνευματικότητα εκείνου. Ὅμως δεν ἐπέλεξα να μείνω ἀδιάφορος ἐπειδὴ ἔχασα το θάρρος μου γι' αὐτά τα ζητήματα, ἀλλὰ ἀντιθέτως ἐπειδὴ πίστεψα ὅτι η φήμη θα εἶναι ἐπαθλο ἀρκετό για ἐμένα, η ὁποῖα θα προέλθει ἀπ' αὐτὴν την ομιλία, ἔχω ἔρθει για να συμβουλευθῶ σχετικά με τον πόλεμο που ἀφορᾷ τους βαρβάρους, ἀλλὰ και για την συμφιλίωση μεταξύ μας, χωρὶς να ξεχνῶ ὅτι πολλοὶ ἀπὸ εκείνους που υποκρίνονται ὅτι εἶναι σοφοὶ ἔδειξαν ἐνδιαφέρον γι' αὐτὴν την ομιλία, ἀλλὰ και συγχρόνως με το να ἐλπίζω ὅτι αὐτὴ η ομιλία τόσο πολὺ θα ξεχωρίσει, ὥστε να δοθῆι η εντύπωση ὅτι τίποτε μέχρι τώρα δεν λέχθηκε ἀπὸ ἄλλους για τα ζητήματα αὐτά, και ἐπίσης με τον ἐπιλέξω ὅτι ἀρίστες ομιλίες συγκριτικά με ὅλες εἶναι αὐτές, οι ὁποῖες συμβαίνει να γίνονται για σημαντικά ζητήματα, και οι ὁποῖες φανερώνουν στο μεγαλύτερο βαθμό αὐτούς που μιλούν, και οι ὁποῖες ἔχουν μεγάλα οφέλη. Μια ἀπ' αὐτές τις ομιλίες εἶναι αὐτή.